

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. וכולם שמין להם כארסים.....1
- ב. המוציא הוצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קימעא קימעא ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל.....2
- ג. המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי.....3
- ד. בורח הרי הוא כשבוי ... מחמת כרנא היינו לדעת ... שבוי שנשבה והניח קמה לקצור ... בית דין יורדין לנכסיו ומעמידין אפוטרופוס ... אפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן.....4
- ה. אין מורדין קטן לנכסי שבוי דלמא מפסיד להו ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן באחי מאימא ונלא קרוב לנכסי קטן] כיון דלא מחי אתי לאחזוקי ביה.....6
- ו. אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל.....7
- ז. לא שנא אחי דאבא ולא שנא אחי דאמא לא שנא ארעתא ולא שנא בתי ולא שנא עביד עיטדא לא שנא לא עביד עיטדא לא מחתינן.....8
- ח. ההיא סבתא דהויא לה תלת ... מגו דמוקים אפוטרופא לדנקא מוקמינן נמי אפוטרופא לאידך דנקא.....9
- ט. מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי אמר ליה פלוג לי אמר ליה לא ידענא ... זיל אייתי סהרי דאחווה את.....10
- י. הכי דיינינא לך ולכל אלימי דחברך.....10
- יא. הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע.....11

דף לט.

א. ונולם שמין להם כארסים

הורידו קרוב¹ לנכסי השבוי, ואח"כ בא השבוי, שמין לקרוב הזמן שעבד הקרקע, ונותנים לו כארסים, כדרך ארסי העיר למחצה או שלישי או רביע כמו שהתבאר לעיל דף לח: והשאר מחזיר לבעלים, ויש אומרים² דדוקא בשבח הקרן, אבל הפירות שאכל נוטל הכל.

¹ שו"ע ונו"כ רפה ב

² רמ"א שם, וכתב הנה"מ (סק"ב) שאפילו פירות שגדלו מעצמן בלא מירחא נוטל הכל, עיין שם, ועי' ערך ש"י.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ועד שלא בא השבוי, מחשבין עמו בכל שנה³ ונוטל אריסותו, וחלק הבעלים יהא מונח עד שנדע מה אירע בהם, וי"א שכל שלא באו הבעלים נוטל הכל, ורק כשיבוא מחשבין ומוציאין מידו⁴.

ג. המוציא הוצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קימעא קימעא ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל

כבר התבאר במסכת כתובות דף פ. שהמוציא הוצאות⁵ על נכסי מלוג של אשתו להשביח הנכסים או לאכילת הפירות⁶. וגירשה⁷, אם נהנה משבח ההוצאה קודם גירושין⁸, כגון שהוציא הוצאות חרישה, אף על פי שהוציא הרבה ואכל גרוגרת אחת דרך כבוד כדרך איש בביתו, או שאכל כשיעור

³ טור בשם רש"י

⁴ הרמב"ם פ"ז מה' נחלות ה"ה

⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פה ז

⁶ בשו"ת הקרי לב (אהע"ז סימן למ) הביא בשם הריטב"א שאפילו אין לו בהם כלום, אמרינן מה שאכל אכל ומה שהוציא הוציא, ובשם הרשב"א כתב שבנותן מתנה לאשתו שאין הבעל אוכל פירות, מסתברא שדינו כיוור ברשות, וכתב החק"ל דאפשר דלא פליגי, דהריטב"א לא איירי כשאינו אוכל פירות, אלא שיש לה רשות למכור, כגון שנתן לה בתורת נ"מ ונתן לה רשות למכור, ובוה גם הריטב"א מודה שאין דינו כיוור ברשות.

⁷ וכתב הבי"ש (סק"י) שאפילו היא תבעה הגט באופן שכופין אותו להוציא, ה"ז כאילו גירש אותה מרצונו, ובד"מ מבואר דדוקא כשכופין אותו להוציא מדינא דגמרא, אבל אם תובעת גירושין שלא כדין, אלא מתקנת הגאונים כופין אותו להוציא, נותנים לו כל יציאותיו שהוציא יתר על מה שאכל, ויכול לעגנה עד שתתן לו, עיין שם, וכתב בשו"ע (שם סעיף ט) שאם היא מורדת ומגרשה, בין אכל ובין לא אכל נוטל הוצאה שיעור שבת, ושם (סעיף י) כתב שאם היתה קטנה ומיאנה בו, דינו כיוור ברשות ושמן לו כאריס, ואם רוצה ליטול הוצאה שיעור שבת שומעין לו, ואם הוציא קימעא ואכל הרבה, מה שאכל אכל, ובמ"ש בשו"ע שדינו כיוור ברשות, ומשמע שנוטל הוצאה אף יותר מהשבת, עי' בכי"ש (סק"כ) שדן בכל יורד ברשות כגון שותף אם נוטל הוצאה יותר מהשבת

⁸ כתב בח"מ (ס"ק יא) בשם המרדכי דלאו דוקא שהוציא הוצאה נפסדת ובלתי ניכרת (נראה כונתו שזרע או חרש, או אפילו תיקן כל שהו בקרקע), אלא אפילו בנה פלטרין על הקרקע ודר בו זמן מועט ואח"כ גירשה, מיקרי הנאה, ואינה צריכה לשלם לו הבנין, שלא חילקו חז"ל בין הוצאה ניכרת לבין בלתי ניכרת, וסיים הח"מ דמ"מ צריך שיאכל מפירות הוצאה זו, אבל מה שאכל פירות ממקום אחר לא מהני, ובהפלא"ה (בקו"א) מסתפק אם יכול לומר עצי ואבני אני נוטל, ודעתו דעכ"פ כשלא נהנה כלום יכול לומר כן, עיין שם, ועי' ערך ש"י.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דינר שלא בדרך כבוד⁹, ואפילו האכיל לבהמתו מהזמורות¹⁰, אינו יכול לנכות מה שהוציא יותר על הנאתו.

לא נהנה¹¹ כשיעור דלעיל, וכל שכן כשלא נהנה כלל מהוצאותיו¹², נשבע כמה הוציא ונוטל¹³, ואם השביח הקרן ויש בשבח יותר ממה שהוציא אינו נוטל אלא כמה שהוציא, ואם ההוצאה יתירה על השבח אינו נוטל אלא כמה שהשביח¹⁴.

נפלו¹⁵ לאשה מעות במקום רחוק והוציא הבעל הוצאות להביאם, מחשבין הוצאות אלה כדין הוצאות על נכסי מלוג, ואם אכל מהפירות¹⁶ הפסיד כל הוצאותיו, אבל אם לא אכל רק מהקרן, והיינו מהמעות שהביא, דינו כלא אכל, ונוטל הוצאה כשיעור שבה¹⁷.

ג. המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי

⁹ בטור הביא בשם הרא"ש שאכל אפילו פרומה מהני, ובאור שמח (פכ"ג מה' אישות ה"ח) מסתפק כשאכל מדין פועל שאוכל במלאכתו, אם חשיב אכילה.

¹⁰ כתב בח"מ (ס"ק יב) שלדעת הרמב"ם והשו"ע צריך שיהא שוה דינר, דאכילת בהמה לא הוי דרך כבוד.

¹¹ שו"ע שם

¹² וכתב הפלא"ה בקו"א דדוקא כשגירשה אבל כשהיא תחתיו אינו יכול לומר לא אוכל הפירות ותתן לו ההוצאות)

¹³ וכתב בב"ש (ס"ק יד) בשם הר"ן הטעם משום שהוא יודע כמה הוציא והיא אינה יודעת, וכתב הרמ"א שאם היא מכחישתו אינו נוטל בשבועה, אלא נשבעת היא ולא תשלם יותר, וברמב"ם כתב תחילה ששואלין אותו כמה הוציא, ונראה כונתו שלפני שמשביעין אותו שואלין אותו כמה הוציא, ואחרי ששמין ההוצאה כנגד השבח ובאים לשלם לו, אז משביעין אותו, וקמ"ל שאין משביעין אותו מיד כמה הוציא, דשמא יתברר שאין שם שבה ונמצא נשבע על חנם, וצ"ע.

¹⁴ כדין יורד שלא ברשות שידו על התחתונה, וכמ"ש בחו"מ (סימן שעה סעיף ה), וכתב הבי"ש (ס"ק טו) בשם הר"ן דאע"ג דקו"ל בשאר יורד שלא ברשות שנוטל כאריס, וא"כ ה"נ יטול הבעל לכה"פ כאריס, ותיירץ דשאני הכא שהוא אוכל הפירות הוי כשרה שאינה עשויה ליטע שאינו נוטל כאריס, כמבואר שם.

¹⁵ שו"ע שם ח

¹⁶ לדעת הרמב"ם איירי שאכל מפירות קרקע שקנה באותן מעות, ולדעת הרשב"א והמאירי צ"ל שלקח מהמעות והתעסק בהם והרויח ואכל מאותו ריוח.

¹⁷ ואיך מחשבין השבח, בשו"ע כתב ששמין אלו המעות כמה שוין כאן יותר ממה שהיו שווין במקום שהיו תחילה, והוא מדברי הטור, ובעין פירוש הש"מ בשם הר"י יונה, אבל מדברי הרשב"א והמאירי משמע שכל הד' מאות חשיב שבה, שבמקומם לא היו שווים כלום, ואפשר דלא פליגי, שלפעמים שוים קצת ולפעמים אינם שווים כלום, וממילא גם זה נכלל בשומא שהזכיר בשו"ע. וכתב בח"מ (ס"ק טז) שכששמין ונותנים לו הוצאה שיעור שבה מנכין לו מה שאכל מן הקרן, ופשוט הוא, שכל האוכל מקרן נכסי מלוג צריך לשלם, שלא פטרוהו אלא כשנגנבו או אבדו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

עוד התבאר שם שיתומה קטנה¹⁸ שהשיאנה אמה ואחיה שיכולה למאן אחר כך ויש לה נכסי מלוג, השו חכמים ז"ל שמא הואיל ויכולה למאן בו יפסיד נכסיה ויקלקל אותה ולא יוציא עליהם הוצאות מה שעריכין, מפני שהושש שמא תמאן בו ותצא ותטול נכסיה עמה ויאמרו לו אפילו הוציא הרבה ואכל מעט מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל, לפיכך תקנו לו חכמים דין אחר כדי שלא יפסיד נכסיה, ואמרו המוציא הוצאות על נכסי מלוג של אשתו יתומה קטנה שהשיאנה אמה ואחיה ומיאנה בו ולא אכל מעט או אפילו אכל מעט, רואין כמה הוציא וכמה השביח וכמה אכל ושמין לו כאריס שהרי ברשות ירד.

ואם הוא רוצה ליטול הוצאה שיעור שבח¹⁹ מפני שהוא יותר ממה שנותנין לאריס שומעים לו²⁰, ואם הוציא מעט ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל שהרי ברשות אכל. ודוקא בקטנה שהשיאנה אמה ואחיה ומיאנה בו אמרו כן, אבל קטנה שהשיאה אביה ויוצאה בגט, דינה כשאר מוציא הוצאות על נכסי אשתו²¹.

ד. בורח הרי הוא כשבוי ... מחמת כרגא היינו לדעת ...
שבוי שנשבה והניח קמה לקצור ... בית דין יורדין
לנכסיו ומעמידין אפוטרופוס ... אפוטרופא לדיקנני לא
מוקמינן

¹⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פח י

¹⁹ בית שמואל ב כתב דנוטל הוצאה אפילו כשהוציא יותר משבח עיין שם. אבל הסמ"ע סימן שע"ה ס"ק י"א ובסי' קע"ח ס"ק ד' כתב דאינו נוטל הוצאות אלא שיעור שבה ע"ש ועיין תשובת רמ"א סימן פ"ו

²⁰ לבוש וכ"כ בהפלאה קונט"א שם וז"ל "דאם השבח הוא יותר מן ההוצאה וההוצאה אינה אפי' כשיעור שכר האריסי העיר, נוטל כאריס. ואם ההוצאה הוא יותר משכר אריסי העיר אז נוטל הוצאה שיעור שבה. אבל אם ההוצאה יתירה על השבח אינו נוטל אלא שיעור שבה ולא יותר, וכן הדין ממש בשותף."

²¹ ח"מ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ה"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף לח: שהיוצא מביתו בעל כרחו, כגון שבוי שנשבה²² ובורח מחמת סכנת נפשות²³, ולא נודע אם הוא חי או מת חייבין בית דין להתעסק בנכסיהם שלא יפסידו, שהבית דין מצווין לפקח בעסקי כל העם²⁴. וכל המטלטלין יהיו מופקדין ביד נאמן²⁵ על פי בית דין²⁶, ואם יש קרקעות מורידין להם להיות כאריסים, קרובים הראויין לירש. אולם הבורח מחמת אונס ממוז אינו נחשב כיוצא שלא לדעת ומשאירים נכסיו כמות שהם וכמו שהתבאר לעיל דף לח: ביוצא לדעת²⁷.

ואין בית דין חייבים לחפש ולהעמיד אפטרופוס לנכסי השבוי שיעמיד תחתיו אריס ויעיין עליו שלא יפסיד הקרקע ובשעת הקציר יחלק ויהיה להבעלים חלקן משומר ובטוח תחת יד אפטרופוס, וגם בודאי לא יופסד הקרקע, לפי שלא ימצא בי"ד מי שיעשה, שאדם מתרצה להיות אפטרופוס בשביל יתומים משום מצוה, אבל לגדולים לא יעשה שאינו מחשיב זאת למצוה²⁸.

²² שו"ע ונו"כ שם ב

²³ דכל שלא היה לו פנאי לצוות ב"ד מחוייבין להזקק לנכסיו שלא יופסדו. סמ"ע שם ג. כתב הרמ"א (סוף סעיף ד) שאף אם הלך שלא במקום סכנה וחשב לחזור ולא חזר הוי כמי שיוצא שלא לדעת, ומדברי הסמ"ע (סק"ג) אפשר לדייק שאף כשיצא מחמת אונס, אלא שהיה לו פנאי לצוות על נכסיו, לא מקרי שלא לדעת,

²⁴ ובחזו"א (ב"ק סימן ג סק"ה) כתב דה"ה במי שהלך למרחקים, ויש לו חוב על אחד ויש חשש שרוצה להבריח, ב"ד מעמידים לו אפטרופוס, ויש כח ביד אפטרופוס לדון עמו, ואם אין מי שידון עמו ב"ד מעקלים נכסיו ומודיעים למלוה, דכל מצדקי להציל עשוק מיד עושקו דינא הוא.

²⁵ נראה פשוט שאם השאיר בית, ואשתו ובני ביתו נמצאים שם, שאין צריכים למפל במטלטלין להוציאם מביתו, וא"צ לחשוש שמא מקפיד הוא עליהם, אמנם יש לדון כשידוע שהוא מקפיד שלא יבזבו בני ביתו מנכסיו, אם מוטל על ב"ד למפל בכך, ומסכרא נראה שאינם צריכים, וצ"ע. פתחי חושן חלק ט פרק ה הערה

צ

²⁶ ומשמע בשו"ת רדב"ז (סימן תקסד) שאם מת אחד ואין היורשים כאן, ובאותו מקום היה נהוג מצד המלכות שמי שמת בלא יורש, עוברים הנכסים למלכות, שב"ד מעמידים אפטרופוס לנכסיו עד שיודיעו ליורשים, עיין שם.

²⁷ ערוה"ש סעיף ז.

²⁸ ועל אף שגם בזה יש משום מצות השבת אבידה, אפשר שאין המצוה מוטלת על כל אדם אלא על ב"ד, משא"כ ביתומים כל אדם רוצה לעשות מצוה בשביל יתומים, לפיכך אין ב"ד מצווין לבקש על זה,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם היה כאן מי שרוצה להיות אפוטרופוס לתקנת השבוי מעמידין אותו אף על פי שהיורש מוחה²⁹, ואין תקנה גדולה מזו³⁰. מיהו יש אומרים³¹ שהיורש יכול למחות, שיכול לומר כיון שאין דרכם של בני אדם לטרוח בנכסי גדולים חיישינן שמא להפסיד הנכסים הוא רוצה, ויש חולקין.

אולם בקרקע שאינה צריכה טיפול³², כגון שנשבה השבוי והניח קמה לקצור וענבים לבצור, תמרים לגדור וזיתים למסוק, בי"ד יורדים לנכסים ומעמידים להם אפוטרופוס אין מורדין יורש³³. אלא בית דין מעמידים נאמן שיטפל בהם.

ה. אין מורדין קטן לנכסי שבוי דלמא מפסיד להו ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן באחי מאימא [ולא קרוב לנכסי קטן] כיון דלא מחי אתי לאחוזקי ביה

גם כשאמרו שמורדין³⁴ קרוב לנכסי שבוי או יוצא שלא לדעת, כמו שנתבאר, אם הקרוב הוא קטן אין מורדין אותו לנכסים, לפי שאינו יודע

²⁹ רמ"א שם ב

³⁰ ולמה לא יעמידו בית דין אפוטרופוס בין במטלטלין בין במקרקעות עד שיבאו הבעלים או עד שיוודע בודאי שמתו, סמ"ע שם יא

³¹ רמ"א שם בדיעה ראשונה ובסמ"ע (ס"ק יג) הסביר שיכול היורש למחות שלא יפסידו לו בדבר שאינו מצוי ואינו מוטל עליהם.

³² שו"ע ונו"כ שם ג, כתב הסמ"ע (ס"ק יד) דאע"פ שאינו מצוי מי שיהיה אפוטרופוס לגדולים, ה"מ בעבודת קרקע שצריכים טורח ועיון על האריס כל הזמן, אבל בדברים שאין בהם טורח לזמן רב, וכן בשכירות הבתים והחצרות, מצויים בני אדם לנמול חסד אף עם הגדולים, וקוצר ובוצר ומוכר הפירות ומניה דמיהם עם שאר המטלטלין בב"ד, ואח"כ מורידים הקרוב, שאם ירד תחלה, שמא יתלוש הפירות ויאכל אותם, וה"ה בחצרות ופונדקאות וחנויות העשויות לשכר ואינם צריכים עבודה ולא טורח, ואין אדם נותן אותם באריסות, אין מורידים להם יורש, שהרי גובה השכר ואוכל, אלא בי"ד מעמידים להם גבאי ויהיה השכר מונח בב"ד עד שיביא ראיה שמת, או עד שיבא ויטול שלו, ואין מעמידים קרוב אלא לשדות ונגות וכרמים וכיוצא בהם שיהיו בהם כאריס כדי שלא יהיו בורים ומפסידים, ע"כ.

³³ ולא מצאתי עדיין מה עושים עם נכסים שאוכלים ואינם עושים כגון בעלי חיים, שצריכים טיפול והוצאות, ואין בהם הכנסות, ומסברא נראה דכיון דמשום מצות השבת אבידה הוא כמ"ש לעיל, דינם כאבידה שיש בהם שיעור עד כמה חייב לטפל, ועכ"פ אינו חייב להוציא הוצאות, אלא נמכרין עפ"י ב"ד. פתחי חושן שם שו"ע ונו"כ שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

לעבוד ולשמור³⁵, וכ"ש קטן שאינו קרוב אין מורידים, אלא מעמידים אפוטרופוס לשבוי³⁶.

היה השבוי קטן³⁷ אין מורידין קרוב לנכסיו/

ו. אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל

כבר התבאר במסכת כתובות דף יז: שחרש שוטה וקטן³⁸ אין מחזיקין בנכסיהם וגם הם אין להם חזקה בנכסים של אחרים, מפני שאין בהם דעת למחות ולא לקבל המחאה שיזהרו בשטרם, לפיכך לא חשש זה למחות.

ואין מחזיקין בנכסי קטן אפילו הגדיל, כיצד, אכלה בפניו כשהוא קטן שתי שנים ושנה אחת אחר שהגדיל, וטען אתה נתת לי אתה מכרת לי, אינו כלום עד שיאכל ג' שנים רצופות אחר שהגדיל. ויש אומרים אפילו אכלה ג' שנים רצופות אחר שהגדיל אינה חזקה, דהואיל וירד לתוכה כשהיה קטן לא ידע שהיתה שלו שימחה, לפיכך אפילו טען המחזיק לקחתיה ממך אחר שגדלת ואכלתי שני חזקה בגדלך אינה חזקה, דאין אכילתו אחר שהגדיל ג' שנים ראייה שלקחה, דאי משום דלא מיחה, שמא לא לקחה כשהגדיל ולא מיחה משום דלא ידע שהיא שלו.

דף לט:

³⁵ ובסמ"ע (שם ס"ק לח) מבואר עוד שאפילו הקטן יודע לפקח בנכסיו וא"צ למנות לו אפוטרופוס, מ"מ אין מוסרין לידו ממונן אחרים, ועי' שו"ת חת"ס (חו"מ סימן קנח).

³⁶ כתב הסמ"ע (ס"ק כג) בשם הטור שאם אין קרוב אלא קטן, מעמידים לו אפוטרופוס שיתנם ביד הארזים והוא ישמור חלק השבוי, ופירש הסמ"ע שהאפוטרופוס ישמור חלק השבוי ולא יתננו לקטן, אלא שאם יחזור השבוי יתננו לידו, ואם יתברר שמת השבוי יהיה ביד האפוטרופוס עבוד הקטן, ומכיון שיש תועלת לקטן ימצאו מי שירצה להיות אפוטרופוס גם לשבוי גדול. וכתב הטור שהאפוטרופוס לא יהא קרוב לקטן.

³⁷ שו"ע ונו"כ שם ז

³⁸ שו"ע ונו"כ שם קמ"ב יח יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ז. לא שנא אחי דאבא ולא שנא אחי דאמא לא שנא ארעתא ולא שנא בתי ולא שנא עביד עיטדא לא שנא לא עביד עיטדא לא מחתינן

מה שהתבאר שהיה השבוי קטן³⁹ אין מורידין קרוב לנכסיו, הוא אפילו קרוב מחמת קרוב, והיינו קרוב ממשפחת האם, אין מורידין, ואפילו אביו או אמו⁴⁰, אין מורידין שמא יטעון הקרוב לאחר שנים ויאמר שזה חלקו המגיע לו בירושה, והקטן אינו יכול למחות, ואפילו יעשו שטר ביניהם⁴¹, בין בבתים שיש שכנים הדרים שם ויודעים שהיה של אבי הקטן ושהם שלו, ובין בשדות, אלא מעמידין אפטרופוס לנכסי הקטן⁴², ויש אומרים⁴³ שבתורת אפטרופוס שאינו נהנה מורידין גם קרוב, ויש אומרים⁴⁴ שאם יש לו אב מורידין אותו, ויש אומרים⁴⁵ שבקרקעות שנפלו לקטן מעלמא מורידים קרוב.

³⁹ שו"ע ונו"כ שם ז

⁴⁰ משמע מדברי הרמ"א (בסעיף ח) שאפילו אביו של קטן אין מורידין לנכסיו, ובריב"ש (סימן תצה) כתב דה"ה אם הקטן אין מורידין שיכולה לומר שמנכסי מלוג שלה הם, עיין שם, וצ"ע.

⁴¹ אפילו יש ביניהם שטר חלוקה (שיש לו קול), ואפילו אמר כתבו עלי שטר אריסות, לא ירד, שמא יאבדו השטרות ויאריכו הימים ויטעון ויאמר שמחמת ירושה בא לו או מחמת מורישו.

⁴² טור (שם), וכתב הט"ז (סעיף ו) בשם התוס' דהא דאין חוששין גבי אפטרופוס נכרי שמא יחזיק, וע"כ הטעם שיאמר לו כשיגדיל הבא עדי מכירה, וא"כ גם בקרוב יאמר לו הבא עדים, ותירצו דגבי קרוב סובר שאמת הוא שהרי הוא יורש, ולא אסיק אדעתיה לומר אייתי ראיה, אבל גבי נכרי אסיק אדעתיה ויאמר לו אייתי ראיה, עיין שם, אבל הג"י כתב שאין הטעם משום חזקה, דבקרוב ודאי שאין מחזיקין דהוי כשותפין שאין מחזיקים זה על זה, אלא הטעם שהרואים יחשבו שהוא יורש ולא יודיעו לקטן כשיגדיל, משא"כ באחר יודיעוהו כשיגדיל וידע לתבוע, והסמ"ע (ס"ק כה) העתיק דברי הג"י, ועי' נה"מ (סימן קמט סק"ז) מ"ש להסביר דברי הג"י.

⁴³ רמ"א שם ז בשם הרשב"א, ונראה הטעם עפ"י דברי הסמ"ע שבאופן זה ליכא למיחש שיאמר שהיא שלו, שאינו אלא מפקח על הארים ואינו נהנה מכך, ולכאורה נראה עוד טעם משום שבדרך כלל אין ב"ד ממנים כאפטרופוס אלא אדם נאמן.

⁴⁴ רמ"א שם ח ופירש הסמ"ע (ס"ק לג) אפילו בקרקעות, אא"כ האב מוחזק שאינו הולך בדרך טובים, עי' ב"י סימן רצ מחודש ט.

⁴⁵ רמ"א שם סוף סעיף ז בשם רי"ו, וכ"ה בב"י בשם שו"ת הרשב"א (ח"ב סימן קמו), שלא אמרו אלא כדי שלא יאמר שנפלו לו בירושה לחלקו, ואף בקרוב מחמת קרוב אינו אלא מחמת הרחקה (עי' ביאור הגר"א ס"ק כג, ועי' להלן), אבל בנכסים דעלמא ליכא חששא דשמא יחזיק, וכתב בערוה"ש (סעיף יז) שאף לשיטה זו כשמורידים האב לנכסים שנפלו לקטן, נותנים לו עפ"י ב"ד וכותבין שהם של קטן, ונמסרו לו כאפטרופוסות, וגם האב נותן כתב בחתימת ידו על כך, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואפילו היה השבוי גדול⁴⁶, אלא שאחד⁴⁷ מירשיו הוא קטן, אין מורידין קרוב לנכסי הגדול, בגלל חלקו של קטן, אלא מעמידים אפטרופוס לכל נכסי השבוי⁴⁸, ומכל מקום אין דין האפטרופוס בקרוב היורד לנכסי שבוי, שיהא דינו כאריס לתת הפירות לקטן, אלא שומר על חלקו של שבוי עד שיבא או שיתברר שמת⁴⁹.

הא דאין⁵⁰ מורידין קרוב לנכסי קטן, אפילו אינו ראוי עתה לירש, אלא שהוא קרוב יורש למי שראוי לירש את הקטן.

ח. ההיא סבתא דהויא לה תלת ... מגו דמוקים אפטרופא לדנקא מוקמינן נמי אפטרופא לאידך דנקא

מעשה באשה אחת⁵¹ שהיו לה ג' בנות⁵², ונשבית הזקנה האם של הבנות ובת אחת, ומתה בת שניה והניחה בן קטן ונשארו עתה כאן בת אחת ובן של בת שניה, ואמרו חכמים שאין מורידין את הבת הנשארת לנכסים, שמא מתה הזקנה ונמצאו שלישי נכסים אלו לקטן, ואין מורידין קרוב לנכסי קטן⁵³ כיצד עושין, מתוך שצריכים להעמיד אפטרופוס להצי של קטן⁵⁴, מעמידים אפטרופוס על כל נכסי הזקנה, אחר זמן שמעו שמתה הזקנה ומה שעלה בבת שנשבית עמה לא ידענו, אמרו חכמים תרד הבת הנשארת לשלישי

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם ט

⁴⁷ ובש"ך (סק"ו) הביא בשם הב"ח שכתב שאם השבוי זכר אין הושיעין שמא מת השבוי, וממילא אין לחשוש משום חלקו של קטן, ודוקא בשבויה נקבה חששו לכך, והש"ך דחה וכתב שאין נ"מ בין שבוי לשבויה, ובשו"ת שבויי (ח"ג סימן קעה) כתב שגם בתוס' (כתובות דף פג) משמע כסברת הב"ח שבאשה היישינן למיתה יותר מבאיש, ועי' עוד בשער המלך (סוף פ"ד מה' סוכה).

⁴⁸ ואף על גב דאפטרופוס לגדולים לא מוקמינן, והיישינן שמא עושה כדי להרויח, כמ"ש לעיל, שאני הכא שיש גם תועלת לקטן, ויש מי שיתרצה להיות אפטרופוס גם לגדול יחד עם חלק הקטן.

⁴⁹ סמ"ע (שם) בשם הטור, ונראה הטעם שלא אמרו שמין כאריס אלא לזה שיוורד בעצמו, אבל אפטרופוס זה, אף על פי שבא במקום הקטן, סוף סוף אין הוא מתעסק בעצמו.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם ו

⁵¹ לשון השו"ע

⁵² ובעיקר מעשה זה אין חידושים בהלכה אלא דקמ"ל שחוששים לכל האפשרויות, והיינו שמא מתה הסבתא השבויה, ושמא מתה גם הבת השבויה עמה, ושמא לא מתו שתיהן, או רק אחת מהן, ולפי הכללים שהוזכרו בסוגיא דאין מורידין קרוב לנכסי קטן ולא קטן לנכסי שבוי, ולשון השו"ע הוא לשון הרמב"ם, ועי' בטור שהביא לשון הרא"ש, ועי' שו"ת הק"ל (ח"מ ח"ב סימן נה).

⁵³ וכתב הסמ"ע (ס"ק לה) דאע"ג דבלא"ה קיי"ל בסימן רצ (סעיף ב) שאין מעמידין נשים לאפטרופוס, יש לומר דעיקר הטעם שאין דרך אשה לצאת ולבוא, אבל הכא בלא"ה צריכה להתעסק או להעמיד אפטרופוס בשביל חלקה, וממילא גם חלק הקטן משומר, ועי' ט"ז.

⁵⁴ עי' בש"ך [סק"ט] שדייק בהא דנקט כאן הצי של קטן, ולעיל כתב שלישי הוא של קטן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מהנכסים שהוא חלק ירושתה, וירד הקטן לשליש שהוא חלקו במקום אמו שמתה בנכסי הזקנה, והשליש של הבת השבויה מעמידים לה אפוטרופוס מפני חלק הקטן, שמא מתה גם הבת השבויה, ויש לו חצי השליש, וכן כל כיוצא בזה.

ט. מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי אמר ליה פלוג לי אמר ליה לא ידענא ... זיל אייתי סהדי דאחזה את

יורש שירש⁵⁵ בנכסי אביו, ובא אחד ואמר לו אחיך אני חלוק עמי, וזה אומר איני מכירך⁵⁶, אין צריך ליתן לו חלק בירושה⁵⁷, אף על פי שיצא קול שיש לו אח במדינת הים⁵⁸.

י. הכי דיינינא לך ולנל אלימי דחברך

כבר התבאר במסכת כתובות דף כז: שמדין התורה⁵⁹ כל מי שיש לו ראייה בעדים מטפל בהם להביאם לב"ד, שהמוציא מחבירו עליו להביא הראייה, מכל מקום אמרו חז"ל שאם ידעו ב"ד שבעל דינו אלים וטוען התובע שהעדים מתיראין ממנו ונמנעים מלבא להעיד, כופין את הבעל דין שהוא יביא את העדים ויעידו מה שידעו, ואם יאמרו שלא ידעו כלום⁶⁰ יפטרו האדם האלים. וכן כל כיוצא בזה דיינינן לאלם.

⁵⁵ שו"ע ונו"כ רפ ו

⁵⁶ אפילו אין לו שום טענה נאמן לומר איני מכירך כמבואר ברא"ש בסוגיא.

⁵⁷ ונראה פשוט שאם מת האח הזה התובע, אין לו לזה שאומר איני מכירך כלום בנכסי, ואף על פי שהודה לו שהוא אחיו, אינו יכול להוציא מיורשים אחרים, שהרי גם הוא הכחישו והודה שאינו אחיו. פתחי חושן חלק ט פרק א הערה קבא

⁵⁸ ובפתי"ש (סק"א) כתב בשם שו"ת עבודת הגרשוני (סימן קי) בדין אחים שידוע שיש להם אח במדה"י, ובא אחד ואמר אחיכם אני, והם אינם מכירים אותו, והביא עדים שמכירים אותו שהוא האח מחמת קולו ולא בפרצוף, שאין בעדותם כלום, ואף על גב דלענין איסורא סמכינן אטביעת עין דקלא, כדמוכח בפ' גיד הנשה (דף צו), שאני התם שאין ריעותא המגרע כח ט"ע דקלא, אבל כאן שהוא לפנינו ואינם מכירים אותו בפרצוף פניו, אין לסמוך אט"ע דקלא, עיין שם.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ הו"מ כח ה

⁶⁰ וליכא למימר השתא נמי כיון דמתיראין מפניו מלבא יבואו ויעידו שקר מפני יראתו של האלם, דתרתוי לא עבדי, חדא שישתוקו ולא יבואו מתחלה מפני יראתו ויעברו על ואם לא יגיד וגו', ועוד לכשיביאם הוא שיעידו עדות שקר מפני יראתו או שיאמרו אין אנו יודעין אף על פי שידעין, כולי האי לא חיישינן. סמ"ע שם ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ודוקא שיש הוכחה שהעדים יודעים עדות בזה ומתייראים מלבא, כגון שאומרים מה לנו ולערה שנכניס עצמינו על זה או דברים כיוצא באלו, ואז אפילו אם אין הבית דין יודעים שהוא אילם כופים להביא⁶¹, אבל אם אין רגלים לדבר אין כופים, שאם לא כן כל מי שיש לו דין עם אדם אלים, יאמר יש לי עדים ואינם רוצים לבא כדי שנחייב האלם להביא העדים, ואם כן לא שבקת חיי לכל מי שיאמרו עליו שהוא אלם.

יא. הניח בנים גדולים וקטנים והשביחו גדולים את הנכסים

השביחו לאמצע

היורשים⁶² בנכסי הירושה⁶³ קודם שחלקו, מעיקר הדין דינם כשותפים, ואין אחד מהם יכול לעשות בלי רשות שאר האחים, ואם מכר אחד מהם, אפילו גדול האחים, אין במעשיו כלום⁶⁴, ואם ניזונין ומתפרנסין כולם יחד, נוטל כל אחד⁶⁵ מתפוסת הבית⁶⁶ מזונותיו ומלבושיו⁶⁷ הצריכין לו ולבני ביתו, בין הרבה ובין מעט, וכשבאים לחלוק אין מחשבין כמה הוציא כל אחד אלא חולקין בשוה⁶⁸.

⁶¹ ח"י רע"א שם מהמ"ז

⁶² שו"ע ונו"כ רפ"א

⁶³ רמב"ם (ריש פ"ט מה' נחלות) ומ"מ יש דברים שכל שלא חלקו אין דינם כשותפים, כמבואר במשנה בבכורות (דף נו ע"ב) לענין מעשר בהמה ולענין קלבון, ע"י בסוגיא שם, ועיי' אור שמח (בה' שקלים).

⁶⁴ ועיי' ד"ג (כלל לז סימן כ וכלל פט סימן יח), ובשו"ת מהר"א הלוי (ח"ב סימן כו) נראה שדן ביורשים שהשכירו ריחיים כמה שנים, ואח"כ השכירו חלק מהיורשים לאחר שלא מדעת היורשים, ודן שם מדיני בר מצרא והשנת גבול בשכירות, ומשמע דבלא"ה היה מעשיהם קיים, וצ"ע, ועיי' שו"ת מהר"ש (ח"ג סימן צב), ועיי' שו"ת מהר"ש (ח"א סימן רכז) בדין יורשים שחלקו ונשאר ביד אחד מהם מעות שלא מסר ליד הזוכה, אם מותר לתת ריוח משום רבית, ואם הרויח אם חייב ליתן. פתחי חושן חלק ט פרק ג הערה א

⁶⁵ נראה דכשכולם גדולים או כולם קטנים, לכו"ע הדין כן, שאפילו אם יקרה שאחד מוציא יותר מחבירו, או שבני ביתו מרובין, אין זה אלא דבר מועט שאין דרך להקפיד על כך. וכ"כ הרמ"א (סימן רפז סעיף א) שאין האחים יכולים לתבוע ממי שיש לו בנים הרבה שיחזיר להם מה שאכלו הבנים, ואפשר שאף לכתחלה אין יכולים למחות,

⁶⁶ שותפות של אחים כמה שירשו כאחד תיתכן בשני אופנים. אחד. שנשתתפו אחר שחלקו את ירושת אביהם. השני עדיין לא חלקו את ירושת אביהם ושותפים הם בה, והיא נקראת "תפוסת הבית".

⁶⁷ כתב בכסף הקדשים שאם צוה האב שיתפרנסו בניו בשוה, ולא פירש אם בכלל זה גם מלבושים, שיש לנהוג עפ"י מנהגו בחיים כפי שנתן לבניו אחר נישואיהם, שיש נוהגים לתת גם מלבושים קטנים, כן יש לנהוג.

⁶⁸ כתב בערוה"ש שלא אמרו בניזונין יחד אלא כשגם בחיי אביהם היו ניזונין יחד משלחן אביהם, אבל אם בחיי אביהם היו ניזונין בנפרד, ורק לאחר מיתה הנהיגו הוצאותיהם מתפוסת הבית, אין דינם כניזונין יחד, ואין מוחלין זה לזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

היו ביניהם גדולים וקטנים⁶⁹, והרי הגדולים מוציאים למלבושים יותר מהקטנים, ואילו למזונות מוציאים הקטנים יותר מהגדולים, יכולים למחות אלו באלו שלא יקחו מתפוסת הבית, ומסתבר שאפילו אחד יכול למחות, אלא יקחו לפי החלוקה⁷⁰.

כל שלא מיחו⁷¹, אף בקטנים וגדולים ניוונים ומתפרנסים מן האמצע, שסתמן שותפים נינהו ומוחלין זה לזה⁷². ויש אומרים⁷³ שאף לאחר שניזונו ונתפרנסו בסתם יכולים האחרים לתבוע מותר חלקם.

⁶⁹ כתב בשו"ת מהר"ם מלובלין (סימן עט) בדין אפטרופוס של יתומים קטנים שתובע שלפני חלוקת הירושה יפרישו עבור מזונות הקטנים עד שיהיו בני שש, והמותר יחלקו, והגדולים מוחים, שהדין עם הגדולים, שאע"פ שהאב חייב במזונות בניו הקטנים עד שיהיו בני שש, ה"מ בחייו, אבל לאחר מיתה אין חיוב על נכסיו, עיין שם, ונראה דהיינו דוקא כשרוצה להוציא מזונות הקטנים מחלוקת הירושה, אבל כל זמן שניזונים מתפוסת הבית, אין הגדולים יכולים למנוע מהם מזונות, וצ"ע. פת"ח שם הערה ד

⁷⁰ בטור כתב אלא יחלקו הנכסים וכל אחד ילבש ויזון בשלו, וכתב הפרישה דלאו דוקא שצריכים לחלוק כל הירושה, אלא כל אחד יקח סכום שוה וכמה שיוציא יוציא והמותר שלו, ובשאר הנכסים ישארו שותפים. ובאופן אחר פירש שאם הגדול מוחה בקטן או להיפך יכול השני לומר אם אתה רוצה לדקדק בחשבון א"כ נחלוק הכל.

⁷¹ שו"ע ונו"כ שם

⁷² והוא דעת הבי"ב בשם הרשב"א, וכתב בכנה"ג בשם שו"ת מהרי"ט (חו"מ סימן צג), שאף להרשב"א לא אמרינן דמחלו אהדדי אלא כשניזונין ומתפרנסין יחד, דהו"ל כשותפין, אבל בת נשואה המתפרנסת בביתה משל בעלה והבת הקטנה מתפרנסת בביתה לעצמה, לאו בת מחילה היא, ומודה הרשב"א. ולכאורה יש כאן ב' טעמים, האחת שאינן מתפרנסות יחד, ואין כאן סברא דשותפין לא קפדי, ועוד דקטנה לאו בת מחילה היא, ולא נתבאר בדברי מהרי"ט איזה מהטעמים עיקר.

⁷³ שו"ע שם בדיעה שניה, והוא דעת המור בשם הרי"ש יעוה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

